

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

المراد
عليه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

حامی شریعت

— ﴿﴾ — ﴿﴾ — ﴿﴾ —

مختصری از زندگی

و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی

— ﴿﴾ — ﴿﴾ — ﴿﴾ —

به قلم : مهدی آقابابائی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حامی شریعت، مختصری از زندگی و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی آیه الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره

نویسنده:

مهدی آقابابائی

ناشر چاپی:

محب العترة الطاهرة

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	حامی شریعت، مختصری از زندگی و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی آیه الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۰	فهرست
۱۲	پیش گفتار
۱۴	مقدمه
۱۶	زرین شهر
۱۶	مفاخر علمی زرین شهر
۱۷	ولادت
۱۷	خاندان و نسب معظم له
۱۸	ملاعین علی ریزی
۱۸	آخوند ملا علی (یار علی) ریزی لنجانی
۱۸	ملاعبدالوهاب
۲۰	کتاب القسطاس المستقیم (اصول فقه - عربی)
۲۰	ابوالمعالی
۲۱	شیخ جلال الدین
۲۱	تحصیلات و اساتید
۲۲	اساتید حوزه علمیه اصفهان
۲۲	اساتید حوزه علمیه تهران
۲۲	تدریس
۲۳	تدریس در مکتب فاطمه علیها السلام
۲۵	شاگردان
۲۵	اشاره

۲۵	۱ : حجة الاسلام رضا مظاهری
۲۵	۲: خانم فردوس مدرّس هاشمی
۲۶	اخلاقیات معظم له
۲۷	در سنگر تبلیغ
۲۸	خدمات علمی - اجتماعی
۲۸	تأسیس حوزه علمیّه، و تربیت طّلاب و اعزام میّغ به مناطق اطراف
۲۹	مدرّسین قدیم حوزه علمیّه
۳۰	دعوت از علما و دانشمندان قم و اصفهان
۳۱	دعوت از آقای سیّدحسین نظام الدّینی
۳۲	تأسیس مدارس دینی - ملی
۳۲	احداث مکتب الزینب علیهاالسلام
۳۴	دیگر خدمات اجتماعی - رفاهی معظم له
۳۴	برکات فاطمی
۳۵	به استقبال علامه امینی قدس سره
۳۶	وفات و مدفن
۳۷	منابع
۳۹	درباره مرکز

حامی شریعت، مختصری از زندگی و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی آیه الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره

مشخصات کتاب

نام کتاب: حامی شریعت، مختصری از زندگی و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی آیه الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره

مؤلف: شیخ مهدی آقابابائی

ناشر: محب العترة الطاهرة

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ایام فاطمیه 1445 قمری - پائیز 1402 شمسی

ص: 1

اشاره

شناسنامه کتاب :

نام کتاب : حامی شریعت ، مختصری از زندگی و فعالیت های دینی و علمی و اجتماعی آیه الله آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره

مؤلف : شیخ مهدی آقابابائی

ناشر : محبّ العترة الطاهرة

نوبت چاپ : اول

تاریخ انتشار : ایام فاطمیه 1445 قمری - پائیز 1402 شمسی

بهاء : سلام و صلوات بر پناه عالم حضرت بقیة الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف

و همه کسانی که مخلصانه و دلسوزانه در توجه دادن

مردم به سوی آن حضرت با علم و عملشان ،

با قلم و بیانشان ، با همت و اقدامشان ،

با اشک و ناله شان قدم برمی دارند .

ص: 2

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَحَبِيبِنَا وَطَيِّبِنَا

الَّذِي بُعِثَ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ، وَبَشِيرًا لِّلْمُذْنِبِينَ

مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ

وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَنْجَبِينَ ، لَا سِيَّمًا

الإمامِ الْمُنتَظَرِ ، وَوَلِيِّهِ الْمُنتَقِمِ

الْحُجَّاتَيْنِ الْحَسَنِ الْمَهْدِيِّ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفِ

وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ مِنَ الْآنَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

آمِينَ آمِينَ آمِينَ

پیش گفتار. 6

مقدمه. 8

مفاخر علمی زرّین شهر. 10

ولادت.. 11

خاندان و نسب معظم له. 11

ملاعین علی ریزی.. 12

آخوند ملاّ علی (یارعلی) ریزی لنجانی.. 12

ملاعبدالوهاب.. 12

کتاب القسطاس المستقیم (اصول فقه - عربی). 14

ابوالمعالی.. 14

شیخ جلال الدین. 15

تحصیلات و اساتید. 15

اساتید حوزه علمیّه اصفهان. 16

اساتید حوزه علمیّه تهران. 16

تدریس... 16

تدریس در مکتب فاطمه سلام الله علیها

علیها السلام. 17

شاگردان. 18

ص: 4

1 : حجة الاسلام رضا مظاهری.. 19

2: خانم فردوس مدرّس هاشمی.. 19

اخلاقیات معظم له. 20

در سنگر تبلیغ. 21

خدمات علمی - اجتماعی.. 22

تأسیس حوزه علمیّه و تربیت طلاب و اعزام مبلغ به مناطق اطراف.. 22

مدرّسین قدیم حوزه علمیّه. 23

دعوت از علما و دانشمندان قم و اصفهان. 23

تأسیس مدارس دینی - ملی.. 26

احداث مکتب الزینب علیها السلام 26

دیگر خدمات اجتماعی - رفاهی معظم له. 28

برکات فاطمی.. 28

وفات و مدفن. 30

منابع و مأخذ. 31

ص: 5

از دیر زمانی بهترین خبر و گزارش برای من ، خبری بود که از رفتار و کوشش مخلصانه و از روی صدق و صفای شخصیتی در آستان مقدس دین و قرآن و مکتب اهل البیت علیهم السلام حکایت کند و از دلدادگی و تلاش مجدانه و بی ادعای انسانی پاکبخته که با قلبی سلیم اعمال و رفتاری بی آرایش از خود به یادگار بگذارد ، پرده بردارد .

به همین جهت مطالعه شرح حال بزرگان و چهره هائی از این دسته ، نه تنها برایم لذت بخش بوده و می باشد ، که تکریم و تجلیل از آنها ، برایم از وظائف مهمه و اقدامات لازمه و غیر قابل اغماض بشمار می رود .

خبردار شدم که فرزندان مرحوم آیه الله آقای شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره در صدد برآمده اند که شرح حالی از آن بزرگمرد آماده ساخته و منتشر نمایند و مقدمات آن را نیز فراهم نموده بودند ؛ لذا بسیار خوشنود شدم و در صدد برآمدم که در این میدان نورانی قدمی بردارم ، لذا از نویسنده پرتلاش و پر اثر ، جناب حجة الاسلام آقای شیخ مهدی آقابابائی دام توفیقه که علاوه بر روح جستجوگر ، تجربه تتبع در این زمینه را دارند ، تقاضا کردم که دست به کار شوند و به عنوان خدمتی به آستان مقدس اهل البیت علیهم السلام و بالاخص حضرت بقیه الله الاعظم حجة بن الحسن العسکری عجل الله تعالی فرجه الشریف صفحات درخشنده ای از زندگی این خدمتگزار مخلص و فداکار خاندان رسالت علیهم السلام را منعکس

نمایند و با ارائه تلاش ها و مجاهدت های علمی و اجتماعی و خالصانه این بزرگمرد ولایتی، چراغی فراراه طالبان حقیقت و تلاشگران در راه دین و قرآن و مکتب ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام قرار دهند و موجب برکت و خیر برای مؤمنین و جامعه دینی باشند که:

عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ تَنْزُلُ الْبَرَكَاتُ (1)

و ایشان، به نحو شایسته ای از عهده این وظیفه بر آمدند که نتیجه آن را ملاحظه خواهید فرمود.

اصفهان - حوزه علمیه - میرسید حجة موحد ابطحی موسوی اصفهانی

در آستانه ایام فاطمیه 1445 قمری - آبانماه 1402 شمسی

ص: 7

1- پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرموده اند که: در هنگام یاد نمودن از انسان های صالح برکت الهی نازل می شود. سفینه البحار، ج 3، ص 54؛ ریاض السالکین فی شرح سیدالساجدین، ج 5، ص 120.

قال الله تبارك و تعالی : « إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ » (1)

رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید : «روز قیامت ، مرکب قلم علما و خون شهیدان با هم وزن می شوند (سنجیده می شود) و مرکب عالمان بر خون شهیدان برتری دارد.» (2)

و امام رضا علیه السلام می فرماید : «روز قیامت به فقیه گفته می شود : ای کسی که سرپرستی یتیمان آل محمد صلی الله علیه و آله را به عهده گرفتی و دوستداران و پیروان ناتوان آنان را هدایت کردی بایست تا برای هر کسی که از تو بهره مند شده یا دانش آموخته شفاعت کنی.» (3)

در دورانی که به فقدان پیامبر و غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه دچاریم ؛ دشمنان فراوانند و ما ، کم شمار؛ فتنه ها بر ما باریدن گرفته و همه چیز دست به دست هم داده تا ایمانمان را بزاید (4)

، بیش از هر زمان دیگر نیاز به کسانی داریم که : «دیدارشان ما را به یاد پروردگاران اندازد و گفتار آنان بر دانشمان افزایش و کردار آنان ما را به سرای برتر ترغیب کند.» (5)

ص: 8

1- . فاطر / 28. از میان بندگان خداوند فقط دانشمندان از او خوف و خشیت دارند .

2- . درالمنثور، ج 3، ص 423. یوزن یوم القیامة مداد العلماء و دماء الشهداء فی رجح علیهم مداد العلماء علی دماء الشهداء .

3- . الاحتجاج ، ج 1 ، ص 14 .

4- . فرازی از دعای افتتاح : « اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْكُو إِلَيْكَ فَقْدَ نَبِيِّنَا وَ غَيْبَةَ إِمَامِنَا وَ كَثْرَةَ عَدُوِّنَا وَ شِدَّةَ الْفِتَنِ وَ تَظَاهَرَ الزَّمَانِ عَلَيْنَا » .

5- . تحف العقول ، ص 44 .

مصدق اعلاى این اوصاف ، عالمان وارسته اند ؛ و حضرت آیه الله آقای شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره از زمره علمایی بود که امروز مانند بسیاری دیگر از اسلاف صالح خود در میان ما نیست ؛ اما « عالمان وارسته همواره زنده اند و گرچه پیکرهایشان از میان ما می رود ، اما یادشان همچنان در دل ها جاودانه می ماند . » و کام عطشناک فکر و جان ما را سیراب می سازد . و اینک ، سهم امروز ما از حیات طیبۀ ایشان درنگی در زندگی و آموزه های آنها ، شنیدن موعظه های بر جای مانده از آنان و تأسی بر کردار و اخلاقشان می باشد .

آیه الله آقای شریعت ریزی عالمی پاک نهاد ، از تبار نیکان و عالمان دین بود ؛ وارستگی ، بی آلابی ، ساده زیستی و بی اعتنایی به عناوین اعتباری و ظواهر دنیوی از او شخصیتی ممتاز ، مردمی و دوست داشتنی ساخته بود ؛ سخنش هدایت گر ، درسش عالم پرور ، موعظه اش اثرگذار و نصیحتش آرام بخش همگان بود .

دولت جاوید یافت هرکه نکو نام زیست

کز عقیش ذکر خیر ، زنده کند نام را

گرچه سخن درباره شخصیت وارسته و ممتاز این بزرگوار بسیار است ، ولی چون مجال اندک است به همین مختصر بسنده می کنیم تا فرصتی دیگر و مجالی بیشتر .

حوزه

علمیۀ اصفهان - مهدی آقابابایی

در

آستانه ایام فاطمیه 1445 قمری - آبانماه 1402 شمسی

ص: 9

این شهر، قبلاً به صورت روستائی به نام (ریز) خوانده می شد، در اثر مجاورت با کارخانهٔ عظیم ذوب آهن، به سرعت توسعه یافته، و به صورت شهری نسبتاً بزرگ در آمده، که در منطقهٔ لنجان، مورد توجه قرار گرفته است.

مفاخر علمی زرین شهر

از مفاخر گذشتهٔ ریز (زرین شهر)، یکی مرحوم آقا سید محمد، معروف به (آقا سید آقا جان) بوده، که مدرّسی بزرگ در دروس سطح، و خطیب و واعظی برجسته به شمار می رفته، و در مقامات معنوی و روحی، جایگاهی برجسته داشته است. وی اصلاً ریزی بوده، و در اصفهان تحصیل و سپس تدریس می نموده، و منبر می رفته است، و در سال 1364 قمری از دنیا رفته، و در تخت فولاد، در تکیهٔ سید العراقرین، مدفون گشته است (1). و دیگری مرحوم آقا شیخ مرتضی ریزی، متوفای 1329 قمری می باشد، که از شاگردان شیخ انصاری بوده، و اول کسی است که افکار مرحوم شیخ را با تدریس کتاب رسائل (فرائد الأصول) در اصفهان مطرح نموده است.

مرحوم آقا شیخ مرتضی ریزی، مجتهدی اصولی بوده، و در زهد و تقوی، مقامی رفیع داشته، و شبهای جمعه در تخت فولاد، برنامهٔ دعای کمیلی داشته، که در سوز و گداز و ایجاد انقلاب روحی و توبه و انابه، نقش عجیبی ایفاء می نموده است، و جمعیت پای منبر او را، متجاوز از ده

ص: 10

1- . رجال اصفهان، ص 108؛ دانشمندان و بزرگان اصفهان، ص 13.

هزار نفر نوشته اند(1) پدر آن بزرگمرد، از علماء جلیل القدر و ساکن ریز بوده، و در بقعه مخصوصی، در همان روستای ریز، مدفون گردیده است. (2) و همچنین آیه الله آقای شیخ محمود شریعت ریزی که در این کتاب به شرح مختصری از تحصیلات علمی و تبلیغی، خدمات و فعالیت های اجتماعی و رفاهی ایشان می پردازیم:

ولادت

در بهمن ماه سال 1292 شمسی مطابق با ربیع الاول 1332 قمری در آستانه ولادت با سعادت حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم در خانواده ای علمی در یکی از روستاهای لنجان اصفهان به نام «ریز» فرزندی چشم به جهان گشود که خانواده به خاطر علاقه ای که به پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله وسلم داشتند نام فرزندشان را «محمود» نهادند.

خاندان و نسب معظم له

پدر ایشان شیخ جلال الدین، فرزند ابوالمعالی، فرزند آیه الله ملا عبدالوهاب ریزی (برادر عالم زاهد شیخ مرتضی ریزی)، بن ملا یار علی بن ملا عین علی، ریزی لنجانی اصفهانی.

ص: 11

1- دانشمندان و بزرگان اصفهان، ص 498.

2- رجال اصفهان، ص 84؛ ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیه اصفهان در طول تاریخ، ج 2، ص 532.

آیه الله شیخ محمود شریعت 1 می فرماید: ملاعین علی مذکور اهل لکای کربلای معلی بوده و با زنی ایرانی ازدواج نموده و بدین جهت به اصفهان آمده و در دهکده ریز اقامت گزید. (1)

آخوند ملاعلی (یارعلی) ریزی لنجانی

عالم فاضل و فقیه زاهد، از علمای عالیقدر قرن سیزدهم هجری و پیشوای دینی مردم قصبه ریز (زرین شهر فعلی) بوده است. او در برابر قدرتمندان و خوانین محلی یار و پشت و پناه مردم فرودست بوده و علاوه بر آن مرجع حلّ مشکلات شرعی مردم آن ناحیه به شمار می رفته است. او از رفقاء و دوستان حکیم جهانگیرخان قشقائی بوده و پس از فوتش، جهانگیر خان بر پیکر او نماز خوانده و او را در زادگاه خود به خاک سپرده اند. (2)

ملاعبدالوهاب

شیخ عبدالوهاب فرزند یارعلی ریزی لنجانی اصفهانی، عالم فاضل و مجتهد جامع از علمای قرن سیزدهم هجری از اهالی قصبه «ریز» از توابع لنجان بوده و در اصفهان نزد حاج سیّد محمدباقر حجة الاسلام شفتی و حاج محمدابراهیم کلباسی تحصیل کرد. سپس به نجف اشرف رفته و از درس شیخ محمدحسن نجفی (صاحب جواهر) بهره برد و ظاهراً از آن

ص: 12

1- فهرست کتب خطی اصفهان: دو هزار نسخه عربی و فارسی جلد 2، ص 323 و 324.

2- اعلام اصفهان، ج 4، ص 591؛ تاریخ ریز (زرین شهر)، ص 149.

اساتید اجازه دریافت نمود. او پس از مراجعت به ایران، به زادگاه خود رفته و به ترویج دین و ارشاد مردم مشغول شده و ظاهراً قبل از سال 1300 ق وفات یافته و در همانجا در مسجدی که در آن اقامه جماعت می نمود مدفون شد. او پدر دو عالم بزرگوار شیخ مرتضی و شیخ ابوالفضل ریزی است. (1)

مرحوم آیه الله شیخ محمود شریعت قدس سره می فرمایند: شیخ عبدالوهاب عالمی محقق و بزرگ و مرجع امور شرعی ریز بوده و متجاوز از نود سال عمر کرده و در اصفهان وفات یافته و جنازه اش را به ریز منتقل و در یکی از ایوان های مسجد جامع ریز که در آن اقامه جماعت می کرده دفن کرده اند. او با صاحب «فصول» روابط دوستانه داشته، و تألیفاتی از او به جای مانده است، از جمله «شرح معالم الاصول» و «القسطاس المستقیم».

مرحوم شیخ عبدالوهاب سه فرزند دانشمند داشته: اول مرحوم حاج شیخ مرتضی ریزی «جدّ امی آقایان رشتی اصفهان» از علماء بسیار میرز اصفهان متوفی 1329 مدفون در تکیه مخصوص خود در تخت پولاد اصفهان و مذکور در «تذکره القبور - رجال اصفهان: 83» و «نقباء البشر» و «مکارم الاثار». دوم: شیخ ابوالمعالی؛ سوم: شیخ ابوالفضل ریزی.

ص: 13

1- . اعلام اصفهان، ج 4، ص 411 و 412؛ دانشمندان و بزرگان اصفهان، ج 1، ص 175؛ بیان المفخر، ج 1، ص 347.

کتاب: حاشیه مسوطی است بر «القوانین المحکمة یا قوانین الاصول» مرحوم آقا میرزا ابوالقاسم قمی 1، در کتابخانه دانشگاه اصفهان موجود است و مؤلف خود را: ابن یار علی الریزی اللنجانی الاصفهانی عبدالوهاب معرفی نموده. نسخه موجود جلد اول تعلیقه اوست.

نسخه: مجلد اول از آغاز تا مبحث نهی، و نسخه اصل خط محشی است. در مقدمه گوید که در بیست و پنج سالگی شروع به نگارش آن نموده.

تاریخ ندارد و از صاحب «فصول» تعبیر به فاضل معاصر می کند. در ظهر نسخه اییاتی از یک ارجوزه اصولیه بخط مؤلف نوشته شده است. (1)

ابوالمعالی

آیه الله شیخ محمود شریعت قدس سره می فرمایند: آقای شیخ ابوالمعالی، تحصیلاتش در نجف اشرف بوده و به ریز مراجعت نموده متصلی امور شرعیّه گردید و همانجا وفات یافته و به نجف اشرف حمل شده است. وی دارای دو فرزند بوده 1. شیخ ضیاءالدین که تنها دختری از او مانده و متعلقه ابن عم خود می باشد. 2. شیخ جلال الدین که وی و برادرش در جنب جدشان در ریز مدفونند. (2)

ص: 14

1- همان.

2- فهرست کتب خطی اصفهان: دو هزار نسخه عربی و فارسی جلد 2، ص 323 و 324.

شیخ جلال الدین ریزی، عالم فاضل، در قصبه «ریز» [زرین شهر] در لنجان اصفهان متولد شده و تحصیلات خود را در اصفهان نزد آخوند ملا محمد حسین فشارکی و میرزا احمد مدرس و دیگران انجام داد و به زادگاه خود بازگشت و به تبلیغ و ترویج دین مشغول شد و در آن سامان مرجع حلّ و فصل مشکلات مردم بود. سرانجام در اواسط قرن چهاردهم هجری شمسی وفات یافت. (1)

آیه الله شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره می فرماید

: شیخ جلال الدین از شاگردان مبرز مرحوم آقا شیخ هادی تهرانی اصولی معروف بوده اند. (2)

تحصیلات و اساتید

مرحوم آیه الله شیخ محمود شریعت قدس سره در زادگاه خویش و نیز در «اصفهان» و «تهران» به تحصیل پرداخت. مرحوم شریعت ریزی پس از آموختن مقدمات علوم در نزد پدرش و دیگر اساتید در ریز، در سن 15 سالگی به اصفهان مهاجرت و در مدرسه «میرزا حسین» (3) سکونت گزید و به کسب دانش اشتغال یافت.

ص: 15

1- اعلام اصفهان، ج 2، ص 361.

2- فهرست کتب خطی اصفهان: دو هزار نسخه عربی و فارسی جلد 2، ص 323 و 324.

3- مدرسه ای است در بازار چه بید آباد، و در جوار مسجد مرحوم سیّد شفتی، که در تاریخ 1099، ساختمان آن به پایان رسیده است. تعدادی از چهره های علمی این مدرسه عبارتند از: مرحوم آقا سیّد محمد باقر شفتی، مرحوم آیه الله، آقا سیّد محمد حسین نجف آبادی، مرحوم میرزا یحیی مدرّس بید آبادی، مرحوم آیه الله العظمی، آقا سیّد ابوالحسن مدیسه ای اصفهانی، حاج آقا جمال الدین خوانساری. ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیه اصفهان در طول تاریخ، ص 202.

اساتید حوزه علمیه اصفهان

برخی از اساتید ایشان در حوزه علمیه اصفهان، عبارتند از حضرات آیات و حجج اسلام:

جلال الدین همایی، حاج آخوند هرتمنی، سید محمد کاظم مرتضوی کرونلی، شیخ علی مدرّس یزدی، شیخ محمد حسن قاضی عسکر و شیخ محمد حسن عالم نجف آبادی و شیخ محمد حسن داور پناه، و آن بزرگمرد تحصیل نمود و سطوح عالی فقه و اصول را نزد حضرات آیات: سید محمد و سید علی نجف آبادی، سید مهدی درچه ای و حاج آقا رحیم ارباب و حکمت را نزد شیخ محمد حکیم خراسانی فرا گرفت. (1)

اساتید حوزه علمیه تهران

مرحوم آیه الله شریعت ریزی در حوزه علمیه تهران در نزد استادانی همچون: شیخ حسینعلی راشد، سید محمد تقی رضوی، سید محمد عصار و سید محمد مشکاة به تحصیل علم پرداخت. (2)

تدریس

مرحوم شریعت ریزی پس از بازگشت به اصفهان، به مدت پنج سال، در مدرسه جده بزرگ و شش سال، در مدرسه چهارباغ به تدریس پرداخت. (3)

ص: 16

1- . گنجینه دانشمندان، ج 7، ص 478-480؛ شرح مجموعه گل، ص 225.

2- . سیمای صالحان، ص 200.

3- . گنجینه دانشمندان، ج 7، ص 478-480؛ سیمای صالحان، ص 200.

« پس از آن که مرحوم آیه‌الله آقا سید محمد رضا خراسانی قدس سره مدرسه چهارباغ را احیا کردند . جلسه درس مکاسب و خارج در آن تشکیل دادند ، و مرحوم آبشاهی با این که دارای مقامات بلندی بود ، جهت احیای حوزه علمیّه اصفهان، به همراه عده ای از همدرسان سابق خود همچون آقای شیخ محمد یزدی ، آقای شیخ محمود شریعت ریزی ، آقای شیخ غلامرضا خوراسگانی و آقای شیخ حبیب الله شاهنده در درس مرحوم آیه‌الله خراسانی شرکت نموده و حوزه درس ایشان را رونق بخشیدند .»

تدریس در مکتب فاطمه علیها السلام

مرحوم آیه‌الله شریعت ریزی در مکتب فاطمه علیها السلام تدریس داشته اند .

مکتب فاطمه علیها السلام ، مدرسه ای است برای تحصیل و تربیت طلاب زن ، که در سال 1344 شمسی، زیر نظر مجتهدة ایرانی ، حاجیه خانم امین رضوان الله علیها ، و به سرپرستی عالمه فاضله ، حاجیه زینت خانم همایونی تأسیس گردیده است ، و اولین مدرسه ، برای تعلیم و تربیت طبقه نسوان ، به روش حوزه ای می باشد .

در طول زمان ، عده ای از علماء و مدرّسین ، در این مدرسه تدریس می نموده اند ، همانند : مرحوم آیه‌الله ، آقای حاج شیخ محمود شریعت ریزی ، آیه‌الله ، آقای حاج سید حسن فقیه امامی ، مرحوم حجّة الإسلام و

المسلمین، آقای حاج شیخ فخر الدین کلباسی، و هم چنین حضرت آیه الله آقای حاج سید حجة موحّد ابطحی دام ظلّه و ...

عموماً درس های مقدماتی و بخشی از سطوح را، شاگردان ممتاز و بانوان عالمه و فاضله ای که اشتغال به تحصیلات عالیّه حوزه ای در همین مدرسه داشتند، تدریس می نمودند. مرحومه حاجیه خانم مجتهده امین، چندین سال، روزهای چهارشنبه در این مدرسه، درس اخلاق و تفسیر، می گفتند. تربیت شده های این مدرسه، در نشر و گسترش فرهنگ دینی و تبلیغ و ترویج ارزشهای والای مکتب اهل البیت علیهم السلام، و گرایش دادن طبقه نسلوان جامعه، به سوی حفظ حجاب و فراگیری احکام دینی و آشنائی با معارف اسلامی، نقش بسیار جالبی داشته و دارند، و در مطرح ساختن تعلیم و تعلم به سبک حوزه ای، نه تنها در شهر اصفهان و حومه آن مؤثر بوده اند، بلکه در سایر شهرها و مراکز استان ها و حوزه علمیّه قم نیز، تأثیر بسزایی داشته، و در برخی موارد، از پایه گزاران بوده اند.

مراحل تحصیلی در مکتب فاطمه علیها السلام از مقدمات تا سطوح عالیّه می باشد، و علاوه بر ادبیات و منطق و فقه و اصول، درس تفسیر و اخلاق و حدیث و عقائد و ...، از سلسله درس های رسمی، به شمار می رود. (1)

ص: 18

1- ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیّه اصفهان در طول تاریخ، ج 2، ص 328.

معظم له شاگردان بسیاری زیادی را تربیت نمودند که در اینجا فقط به ذکر دو نفر از شاگردان ایشان می پردازیم :

1 : حجة الاسلام رضا مظاهری

یکی از شاگردان ایشان در حوزه علمیه اصفهان ، مرحوم حجة الاسلام و المسلمین حاج آقا رضا مظاهری (1298 - 1368 ش) بوده است .

حاج آقا رضا مظاهری بن آخوند ملاً محمد حسین مظاهری کرونی بن محمد عالم فاضل و واعظ کامل . در سال 1298 ش در دهستان « تیران » از توابع « کرون » [به فتح کاف و واو] متولد شده و در اصفهان نزد جمعی از عالمان این شهر از جمله : حاج آقا جمال الدین خوانساری ، حاج آقا حسین خادمی ، حاج میر سید علی بهبهانی ، آقا کمال الدین خوانساری ، سید مصطفی مهدوی هرستانی ، حاج آقا رحیم ارباب ، شیخ محمود شریعت ریزی ، سید محمد رضا خراسانی و سید ابوالحسن شمس آبادی (شهید اصفهانی) تحصیل کرد . (1)

2: خانم فردوس مدرّس هاشمی

از دیگر شاگردان معظم له خانم مدرّس هاشمی بوده اند .

آیه الله آقای سید حجت موحد ابطحی دام ظلّه در کتابشان می نویسند :

ص: 19

خانم فردوس مدرّس هاشمی از خاندان علمی مجتهد و مرجع نامدار اصفهان، مرحوم آقا سید حسن مدرّس، می باشند و خود ایشان در تحصیل علوم حوزه ای و نیل به کمالات علمی و روحی و معنوی، به توفیق شایانی دست یافته اند و دوره مقدمات و سطح متوسط و عالی را با دقت و جدّیت طی نموده اند، و در زمینه تدریس دروس ادبی و سطوح فقه و اصول و درس اخلاق و تفسیر قرآن و حدیث...، دارای موفقیت شایسته می باشند، و مقالات و رساله هائی نوشته اند که بعضاً به چاپ رسیده، و مجموعاً در حدود 1000 صفحه می باشد.

خانم مدرّس هاشمی، از شاگردان آیه الله، حاج آقا حسن فقیه امامی، و عموی بزرگوارشان، آیه الله، حاج آقا حسن مدرّس می باشند، و چند سالی نیز، در درس های این کمترین (حاج سید حجة موحّد ابطحی) شرکت می نمودند، و از جدّی ترین و مؤفق ترین شرکت کنندگان در درس بودند. «وَقَفَّهَا اللَّهُ لِمَا يُجِبُّ وَيَرْضَى»⁽¹⁾

اخلاقیات معظم له

در بُعد مهمان نوازی با سخاوت بودند و اقشار مختلف و از مهمان هایی که از اصفهان و مناطق دیگر به منزل ایشان می آمدند پذیرائی کامل می نمودند.

آن بزرگمرد یار و پناه مستضعفان و محرومان بودند. رسیدگی به فقرا و مستمندان از محاسن اخلاقی ایشان بود.

ص: 20

1- ریشه ها و جلوه های تشیّع و حوزه علمیه اصفهان در طول تاریخ، ج 1، ص 659.

برای طلاب پدری مهربان و دلسوز و استادی رثوف بودند که بر درس و بحث آنها مواظبت می نمودند و تأکید بسیاری داشتند بر طلاب تازه وارد که از همان ابتدای طلبگی پایه‌درسی خود را مثل ادبیات، به نحو احسن یاد بگیرند و قوی کنند.

ایشان در شب‌های زمستان که برف روی زمین مانده بود، به مدرسه می آمدند و به وضع طلاب رسیدگی کرده و مباحثات و مطالعاتشان را بررسی می نمودند و مقید بودند که طلابی فاضل تربیت کرده و تحویل جامعه بدهند. همچنین از طلاب حوزه علمیه امتحان منبر رفتن و روش خطابه می گرفتند، که با آمادگی کامل به مناطق جهت تبلیغ دین اسلام بروند.

در سنگر تبلیغ

معظم له در بُعد سخنرانی خطیبی زیر دست و ماهر بودند که گاهی منبرشان بالاخص در شب‌های قدر سه ساعت طول می کشید. ایشان یک بار از طرف مرحوم آیه الله العظمی آقای حاج آقا حسین بروجردی قدس سره در ماه مبارک رمضان به بندر ماهشهر اعزام شدند و در آن دیار به تبلیغ معارف دینی پرداختند که یکی از اهالی آنجا می گفت: هر چه در باب اعتقادات و اسلام داریم از ایشان می باشد و در آن زمان وضع بندر از لحاظ بی‌حجابی نامساعد بود و عده‌ای از اهالی محل پایبند به دین و شریعت نبودند ولی در اثر تبلیغات ایشان متحول شدند.

این بزرگمرد، در مبارزه با فرقه ضاله انحرافی بهائیت کوشا بودند به طوری که افرادی که به واسطه تبلیغات بهائیان در منطقه فرخ شهر جدید (قهفرخ قدیم) و چمگردان منحرف شده بودند با سخنرانی های کوبنده و افشاگرانه خود ماهیت این فرقه ضاله را بر باد دادند و نقشه های شوم آنها را بر ملا کردند تا جایی که قصد جان ایشان را نمودند. و خداوند متعال از ایشان محافظت نمود و از آن مهلکه جان سالم به در بردند.

خدمات علمی - اجتماعی

از خدمات علمی - اجتماعی این فقیه فرزانه، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

تأسیس حوزه علمیه، و تربیت طلاب و اعزام مبلغ به مناطق اطراف

مرحوم آیه الله شریعت ریزی قدس سره پس از بازگشت به زرین شهر در سال 1325 شمسی حوزه علمیه زرین شهر را برنامه ریزی نمودند و در قطعه زمین بزرگی به مساحت چهار هزار متر، مدرسه علمیه ای را پایه گذاری کردند، و در سال 1339 شمسی در قسمتی از همین زمین، کتابخانه ای تأسیس نمودند. و سپس به تدریس طلاب جوان منطقه پرداختند. وی که مسئولیت حوزه را خود شخصاً به عهده گرفته بود در کنار فعالیت های گسترده در آموزش طلاب و نیز رواج ارزش ها و اصول متعالی اسلامی از طریق حضور فعال در مسجد جامع شهر، اقدام به تأسیس نخستین مدرسه علوم جدید نمود. این مدرسه که در محل حوزه علمیه برپا گردید با نام مدرسه علمیه، به جذب فرزندان لنجان بویژه اهالی زرین شهر پرداخت.

ص: 22

کوشش و پشتکار عجیب این بزرگمرد، و حمایت مراجع زمان (آیه الله العظمی، آقا سید ابوالحسن اصفهانی، و آیه الله العظمی، آقای بروجردی و مراجع تقلید پس از آنها) و نیز حمایت علماء بزرگ حوزه علمیه اصفهان، موجب رشد و موفقیت برنامه های این مدرسه علمیه گردید، تا جایی که در

بعضی از دوره ها، تعداد طلاب مدرسه، به 55 نفر رسیدند (که این رقم با توجه به محدودیت روستای ریز و شرائط منطقه) از اهمیت شایانی برخوردار می باشد. در زمان بازدید استاد بزرگوارم، بنیان گذار نهضت مقدس فاطمیه، حضرت آیه الله آقای حاج میر سید حجة موحد ابطحی دام ظلّه از مدرسه فوق در سال 1366 شمسی می فرمایند: شمار طلاب مدرسه به 30 نفر می رسید، که در دوره مقدمات و سطح، اشتغال به تحصیل داشتند، و جمعی از علماء زرین شهر، با همکاری یکدیگر، در تدریس و اداره امور طلاب اقدام می نمودند. (1)

مدرسین قدیم حوزه علمیه

از جمله علمایی که در کرسی استادی در این حوزه و در مقاطع مختلف مشغول تدریس بودند به جز حضرت آیه الله حاج آقا محمود شریعت که خود هم مدرس و هم مؤسس حوزه بودند، می توان به آقایان حجج اسلام: سید رضا هاشمیان بجنوردی شاگرد ادیب نیشابوری، حاج آقا رضوانی، شیخ علی محمد واعظ توکلی، حاج آقا حسین نظام الدینی، شیخ حیدر علی سلیمیان، ملا حسین توکلی و حاج آقا حسن میرزایی... اشاره کرد.

ص: 23

1- . ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیه اصفهان در طول تاریخ، ج 2، ص 531.

معظم له خطبای بزرگ و مشهور را جهت مستحکم کردن عقائد و اخلاق به مدرسه ای که تأسیس نموده بودند دعوت می نمودند و علمای بزرگوار چون

مقام علمی و معنوی آیه الله شریعت ریزی را می دانستند و احترام زیادی برای ایشان قائل بودند به دعوت ایشان لبیک می گفتند . علمای بزرگواری همچون خطیب توانا و مشهور مرحوم آقای شیخ علی فلسفی قدس سره بودند که وقتی وارد حوزه علمیه زرین شهر شدند متعجب شدند که این فضای بزرگ ، آن هم در آن زمان تأسیس شده و مرحوم مؤسس را مورد تمجید و تکریم قرار دادند که عنوان سخن و منبر ایشان با سوره بلد شروع شد « لا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ » و از اهتمام و مقام مرحوم شریعت قدر دانی نمودند .

از دیگر شخصیت های بارز و عظیم الشانی مانند مرحوم آیه الله العظمی آقای سید احمد خوانساری ، مرحوم آیه الله العظمی آقای حاج میرسید علی بهبهانی ، مرحوم آیه الله شهید شمس آبادی ، مرحوم علامه استاد محمد تقی جعفری ، مرحوم آیه الله العظمی فاضل لنکرانی ، مرحوم آیه الله العظمی حاج سید محمدباقر موحد ابطحی ، آیه الله العظمی آقای مکارم شیرازی ، آیه الله العظمی نوری همدانی ، مرحوم آیه الله سید حسین خادمی ، مرحوم آیه الله شیخ مجتبی لنکرانی ، مرحوم آیه الله حاج شیخ عبدالرسول قائمی و مرحوم آیه الله صدیقین و دیگر بزرگان از این حوزه بازدید نمودند و سخنانی ارزشمند از خود به یادگار گذاشته اند . و اولین شخصیتی که وارد این حوزه مقدس شدند ،

مدافع حریم امامت و ولایت ، مرحوم علامه امینی قدس سره صاحب کتاب گرانسنگ و شریف « الغدير » بودند که آیه الله شریعت را تحسین نمودند .

دعوت از آقای سیدحسین نظام الدینی

دعوت از آقای سیدحسین نظام الدینی (1)

ایشان پس از 30 سال اقامت در کچویه به دعوت عالم جلیل القدر ، آیه الله شیخ محمود شریعت ریزی قدس سره به زرین شهر رفت و به تدریس ادبیات ، معالم، حاشیه مآعبده الله و شرح لمعه در حوزه علمی آنجا پرداخت . در سال های آخر عمر ، امام جمعه موقت زرین شهر بود و به حل و فصل اختلافات و رفع مشکلات مردم و منطقه می پرداخت . او مردی سحرخیز ، پرکار ، متواضع ، خدمتگذار و مردمی بود . سرانجام در بهمن سال 1370 ش به جوار رحمت حق شتافت . (2)

ص: 25

1- . عالم فاضل زاهد ، در روستای کچویه لنجان متولد شد . در 13 سالگی به اصفهان رفت و در مدرسه جده بزرگ به تحصیل پرداخت . ادبیات عرب را به همراه مرحوم حاج آقا یحیی فقیه ایمانی نزد سیدمصطفی زانیانی آموخت . مطول را نزد شیخ علی یزدی خواند و از درس مرحوم آیه الله شیخ عباس علی ادیب و مرحوم آیه الله شیخ محمدحسن عالم نجف آبادی بهره برد . قسمت عمده شرح لمعه و رسائل و مکاسب را نزد حاج آقا رحیم ارباب تحصیل نمود و در سطوح عالی از محضر حضرات آیات : آقا سیدمرتضی خراسانی ، آقا سیدمهدی درچه ای ، آقا سیدمحمد نجف آبادی و آقا سیدعلی نجف آبادی بهره برد و خود به تدریس در حوزه علمیه اصفهان پرداخت . در سال 1356 ق به روستای خود بازگشت و سرپرستی دو برادر و یک خواهر صغیر خود و اداره املاک پدر را به عهده گرفت . و به کشاورزی مشغول شد .

2- . اعلام اصفهان ، ج2، ص819-820 ؛ شرح مجموعه گل، ص96.

تأسیس مدارس دینی - ملی

ایشان به امر آیه الله العظمی آقای حاج حسین بروجردی قدس سره مدارس شش کلاسه ای تحت عنوان « مدرسه ملی » دایر نمودند که در آن برنامه های دینی اجرا می شد .

این بزرگمرد فرزانه ، دو سال بعد با توجه به استقبال گسترده مردم از مدرسه علوم جدید ، اقدام به تأسیس دومین مدرسه پسرانه با نام (مدرسه ملی) نمودند . چندی بعد دو مدرسه ابتدائی پسرانه و دخترانه که منزل های مسکونی خود معظم له بود را به این باب اختصاص دادند که خیل زیادی از این مدارس به مراتب بالاتری راه یافتند . دبستان دخترانه به نام « دبستان دخترانه زهره » نام گذاری شد را نیز بر پا نمودند . و چند سال بعد هم مدرسه دیگری به نام مدرسه نویناد « محمودیه » تأسیس نمودند . و این وسعت نظر و علاقه مفرط وی به رشد و اعتلای فرهنگ و دانش در بین جامعه نجان بود وی با این ابتکار نامی جاودانه از خود باقی گذارد .

احداث مکتب الزینب علیها السلام

معظم له این مدرسه را جهت تحصیل خواهران علاقه مند علوم دینی در سال 1354 هجری شمسی در محله چهارسوق شیرازی ها تأسیس نموده و بنا نهادند . از سال 1358 شمسی به نزدیک دروازه دولت مقابل کلینیک قاندى منتقل گردیده و برنامه های درسی و تربیتی آن تاکنون ادامه دارد . سرپرستی مدرسه به عهده خانم زهره مدرس مطلق (که از خاندان علمی و ریشه دار

« مدرّس » می باشد (قرار گرفته و آیه الله شریعت ریزی و حجة الاسلام و المسلمین آقای شیخ جعفر الهی و مرحوم حجة الاسلام سیّد ابوالحسن مظفری و جمعی از بانوان با سابقه در تحصیلات حوزوی ، تدریس در این مدرسه را بر عهده داشته و دارند . شمار دانش طلبان این مرکز ، همیشه یکسان نبوده ، ولی در حال حاضر حدود یکصد نفر به تحصیل علم در رتبه های مقدمات

و سطوح متوسّطه و عالیّه اشتغال دارند که از این میان بعضی از دانش طلبان مکتب زینب علیها السلام و مکتب فاطمه علیها السلام و مدرسه الزّهراء علیها السلام، مشترک می باشند و بعضی سال ها در مدرسه ای ، و زمانی دیگر ، در مدرسه دیگر ، ادامه تحصیل علم داده اند . مرحومه خانم فخرالسادات سلامتیان و خانم ایران شکرانی و خانم بتول نیلفروشان و خانم فردوس مدرّس هاشمی و خانم طهمورث و خانم عفت نکوئی و خانم مقاره ای و خانم عذرا هر تمنی و خانم زهرا محمودیان و خانم صفورا سجادی و جمعی دیگر ، در زمره تحصیل کرده های این مدرسه هستند ، که اشتغال به تدریس نیز داشته اند ، و با این که مشکلات خانوادگی و گرفتاری های زندگی ، سدّ راه آنها می شده ، ولی با پشتکار و جدّیت ، به تحصیل و تدریس ادامه داده اند . (1)

ص: 27

1- . ریشه ها و جلوه های تشیّع و حوزه علمیّه اصفهان در طول تاریخ ، ج 2 ، ص 330 ؛ اصفهان دارالعلم شرق ، ص 328 .

احداث مساجد متعدد با مساعدت اهالی در محلات مختلف، احداث حمام عمومی، حفر چاه عمیق و لوله کشی آب آشامیدنی. (1)

برکات فاطمی

از جمله برکات فاطمیه که نصیب این نویسنده کمترین شد این بود که در حین ویراستاری نهایی کتاب « عزای فاطمی در گذر زمان » در حالی که کتاب زندگی نامه مرحوم شریعت ریزی را می نوشتم و در جستجوی مطالب برای زندگی معظم له بودم، در شب رحلت مدافع حریم امامت و ولایت مرحوم علامه امینی رضوان الله تعالی علیه به نام کتابی با نام « یک مسافرت تاریخی، یکماه در اصفهان » که گزارش مسافرت مرحوم علامه امینی به شهر ولایتی اصفهان است برخورددم و به داستانی زیبا راجع به استقبال مردم ریز از علامه امینی رسیدم.

در روز 28 ربیع الثانی 1445 قمری وارد مؤسسه کتابخانه دیجیتالی قائمیه شدم و از کتاب فوق سؤال نمودم. مسئول مربوطه فرمودند که: « PDF » کتاب را نداریم. این کتاب را از کتابخانه آیه الله العظمی آقای بروجردی گرفته ایم و اسکن نموده ایم و بزرگواری نمودند عکس های اسکن شده را تبدیل به فایل پی دی اف نمودند و در اختیار ما قرار دادند. کتاب فوق، الحق و الانصاف کتابی تاریخی و زیبا در قرن گذشته می باشد که ما به همه دوستان و

ص: 28

محبین و ارادتمندان به ساحت مقدس و ملکوتی امیرالمؤمنین علیه السلام پیشنهاد می کنیم که این کتاب ارزنده را از سایت www.ghbook.ir دانلود نموده و مطالعه نمایند و برای دیگر دوستان خود در فضای مجازی و کانال ها و شبکه ها قرار دهند تا دیگر محبین و ارادتمندان به حضرات معصومین علیهم السلام از سفر یک ماهه علامه امینی قدس سره به شهر اصفهان با خبر شوند .

و هم اکنون بخشی از این کتاب را که در ارتباط با مرحوم آیه الله شریعت ریزی و حوزه علمیه ایشان است تقدیم می نمایم :

به استقبال علامه امینی قدس سره

روز یکشنبه بیست و چهارم به درخواست اهالی قصبه ریز(1) و عالم باهمت آن، جناب ثقة الاسلام آقای شیخ محمود شریعت به آن قصبه رهسپار شدند . آقای شریعت نیز از خدمت گزاران برجسته دین و مروجین میرز شریعت انور بوده ، الحق اسمی با مسمی دارند و از جمله خدمات گران بهای ایشان ، تأسیس یک مدرسه دینی تاریخی در آن محل است که با این اقدام ، الحق نام نیکی در صفحه روزگار از خود به یادگار گذاشتند و باقیات صالحات ارزنده و اثربخشی به وجود آورده اند که هرچه از اثرات سودمند آن سخن گفته شود ، کم است . ایشان با شایستگی و مجاهدات خود مورد توجه کامل حضرت آیه الله [العظمی] بروجردی بوده اند . جا دارد در این سفرنامه تاریخی ، تقدیری از خدمات و زحماتشان بشود تا سرمشق دیگران گردد و علاقه مندان خدمت

ص: 29

1- . روستای ریز ، اکنون جزء شهر زرین شهر اصفهان است .

به دین، به ایشان و امثالشان تأسی نمایند. اهالی ریز تا یک فرسخی به اتفاق علماء محل به استقبال مهمانان خود شتافته بودند. چیزی که در این محل بسیار جلب توجه می کرد این بود که دانش آموزان مدرسه ملی ریز که از مدارس وابسته به جامعه تعلیمات اسلامی است تا مسافتی از قصبه به اتفاق اولیای خود، به استقبال آمده بودند و با فرح و انبساط و سرور و شغف کودکانه خود سرودی بس مهیج و شورانگیز می خواندند که بسیار جالب توجه و مسرت بخش بود. یکی از آقایان آموزگاران محترم نیز قصیده شیوایی انشاد نموده و ایراد کردند که مورد تحسین کامل قرار گرفت. (1)

وفات و مدفن

این عالم فرزانه در سال های آخر عمر پر بار خود در اصفهان ساکن شدند و سرانجام در شب دوشنبه پنجم جمادی الاولی 1418 قمری (17 شهریور 1376 شمسی) در اصفهان وفات کرده و در زرین شهر مدفون شدند. (2)

ص: 30

1- . میراث حوزه اصفهان، ج 7، ص 419؛ یکماه در اصفهان، ص 41.

2- . سیمای صالحان، ص 200؛ گنجینه دانشمندان، ج 7، 480؛ شرح مجموعه گل، ص 224.

- الاحتجاج، طبرسی، احمد بن علی، نشر مرتضی، چاپ اول، 1403 ق.
- اصفهان دارالعلم شرق، مهدوی، سید مصلح الدین، چاپ اول، 1386 ش.
- اعلام اصفهان، مهدوی، سید مصلح الدین، چاپ اول، 1386 ش.
- بیان المفخر، مهدی، سید مصلح الدین، انتشارات کتابخانه مسجد سلیمان.
- تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ناشر: جامعه مدرسین، چاپ دوم، 1404 ق.
- دانشمندان و بزرگان اصفهان، مهدوی، سید مصلح الدین، نشر گلدسته، چاپ اول، 1384 ش.
- رجال اصفهان، کتابی، محمد باقر، نشر گلها، چاپ اول، 1375 ش.
- ریشه ها و جلوه های تشیع و حوزه علمیه اصفهان در طول تاریخ، موحد ابطحی، آیه الله سید حجة، چاپ اول، غدیر خم 1418 ق.
- سیمای صالحان، مهدی باقری سیانی، مؤسسه کتابشناسی شیعه، 1399 ش.
- شرح مجموعه گل، قاسمی رحیم، نشر کانون پژوهش، چاپ اول، 1389 ش.
- فهرست کتب خطی اصفهان، دو هزار نسخه عربی و فارسی، روضاتی، سید محمد علی، مؤسسه مطالعاتی الزهراء علیه السلام، چاپ اول، 1389 ش.
- گنجینه دانشمندان، شریف رازی، محمد، کتابفروشی اسلامی، 1352 ش.
- میراث حوزه اصفهان، مؤسسه مطالعاتی الزهراء علیه السلام، چاپ اول، 1383 ش.
- یکماه در اصفهان، یا گزارش مسافرت، تهیه و تنظیم فرهنگ نخعی.

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه موفق به تولید نرم‌افزارهای تلفن همراه، کتاب‌خانه‌های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارك امام علیه السلام پشتیبانی می‌شود. برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می‌توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می‌دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهل بیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک می‌گوییم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

